



Paweł Czechowski

## WSTĘPNE WYNIKI ZNAKOWANIA ŁABĘDZI NIEMYCH *CYGNUS OLOR* NA ZIEMI LUBUSKIEJ

### Initial results of ringing Mute Swan *Cygnus olor* in Lubuska Land

#### Abstract

Between November 1998 and end of 2005 242 mute swans were ringed. They were ringed mostly in their major Lubusian wintering areas on Odra river in Nowa Sól, Krosno Odrzańskie, Słubice, and on the Bóbr river in Żagań. By end of 2005 93 feedback messages were received about 62 birds.

KEY WORDS: results of ringing, Mute Swan, *Cygnus olor*.

#### Miejsca obrączkowania i liczba oznakowanych łabędzi

W okresie od listopada 1998 do końca 2005 roku zaobrączkowano 242 łabędzie nieme *Cygnus olor*: 127 ptaków dorosłych (ptaki niewykazujące cech młodocianych), 89 młodych w wieku 1-3 lata oraz 26 piskląt. Na 210 schwytanych ptaków, którym oznaczono płeć, 120 to samce, a 90 samice.

Łabędzie znakowano głównie na największych lubuskich zimowiskach na Odrze w Nowej Soli, Krośnie Odrz., Słubicach oraz na Bobrze w Żaganiu (Dolata 1998, Bocheński et al. 2006). W sezonie lęgowym, włącznie z ptakami pierzającymi się, najwięcej ptaków oznakowano na Jez. Sławskim (powiat Nowa Sól) oraz na Jez. Wielicko koło Gądkowa Wielkiego (powiat Sulęcín). Zimą zaobrączkowano 164 łabędzie, z tego na największych zimowiskach 154 osobniki (tab. 1), w sezonie natomiast 64 ptaki. Pozostałe łabędzie chwymano w innych miejscach i różnych porach roku bardziej przypadkowo ( $N = 14$ ).

W latach 1998-2005 oznakowano 15 ptaków odmiany „polskiej” *Cygnus olor immutabilis* (Czapulak i Wieloch 1988), co stanowiło 6,2% wszystkich schwytanych łabędzi.

Tab. 1. Liczba zaobrazkowanych łabędzi niemych w poszczególnych sezonach zimowych na najważniejszych zimowiskach na Ziemi Lubuskiej w latach 1998 – 2005.

Tab. 1. Number of ringed mute swans in individual winter seasons 1998-2005 at major wintering areas in Lubuska Land.

Sezon	Wiek	Nowa Sól	Krosno O.	Słubice	Żagań	Razem
1998/1999	ad.	15	9	3	0	27
	imm.	13	5	0	0	18
	razem	28	14	3	0	45
1999/2000	ad.	16	0	0	1	17
	imm.	21	0	0	4	25
	razem	37	0	0	5	42
2000/2001	ad.	3	1	0	0	4
	imm.	10	0	0	0	10
	razem	13	1	0	0	14
2001/2002	ad.	7	0	4	8	19
	imm.	4	0	0	3	7
	razem	11	0	4	11	26
2002/2003	ad.	0	2	0	5	7
	imm.	2	0	0	1	3
	razem	2	2	0	6	10
2003/2004	ad.	3	1	0	2	6
	imm.	0	0	0	4	4
	razem	3	1	0	6	10
2004/2005	ad.	1	0	3	0	4
	imm.	1	0	0	2	3
	razem	2	0	3	2	4
Razem		96	18	10	30	154

Tab. 2. Liczba ptaków i liczba wiadomości pozamiejscowych uzyskana z łabędzi niemych obrączkowanych w latach 1998 – 2005 na Ziemi Lubuskiej.

Tab. 2. Number of birds and number of feedback messages received from ringed mute swans in Lubuska Land between 1998 and 2005.

Miejsce	Liczba ptaków	Liczba wiadomości
Lubuskie	38	54
Wielkopolskie	9	13
Opolskie	2	2
Łódzkie	2	2
Dolnośląskie	2	2
Zachodniopomorskie	1	1
Małopolskie	1	1
Niemcy	9	15
Czechy	2	2
Dania	1	1

### Wiadomości pozamiejscowe

Do końca roku 2005 uzyskano 93 wiadomości powrotne o 62 ptakach; 44 łabędzie znakowane zimą, 14 osobników w sezonie lęgowym i 4 ptaki nielegowe znakowane na pierzowisku. Rozkład wiadomości z poszczególnych miejsc przedstawiono w tabeli 2. Różnica między tekstem a tabelą w liczbie ptaków, z których uzyskano wiadomości wynika z tego, że niektóre ptaki obserwowane były w dwóch miejscach.

Wiadomości z ptaków znakowanych zimą dotyczyły najczęściej zmiany zimowiska (N osobników = 25), obserwacji z okresu przelotów i koczowań (N = 16), następnie ptaków lęgowych (N = 5) i z pierzowiska (N = 1). Natomiast wiadomości z ptaków lęgowych oraz łabędzi nielegowych chwytnych latem dotyczyły najczęściej obserwacji na zimowiskach (N = 13), w okresie przelotów i koczowań (N = 4) oraz jako lęgowe (N = 2). Z 164 ptaków oznakowanych zimą uzyskano tylko 6 wiadomości (6 osobników) z miejsca ich gniazdowania. Pięć odbywało lęgi na Ziemi Lubuskiej w odległości 6-18 km od zimowiska, a jeden ptak gniazdował w Niemczech. Natomiast ptaki obrączkowane na lęgowskich na Ziemi Lubuskiej (10 osobników: 6 ad., 4 pull.) zimowały na ziemi Lubuskiej w odległości 6-10 km (N = 6), w Wielkopolsce (N = 2; Kalisz i Śrem) oraz po 1 ptaku w Czechach i w Niemczech.

### **Powracanie łabędzi na zimowiska, na których zostały oznakowane**

W sezonach zimowych 1998/1999 – 2004/2005 na czterech głównych zimowiskach na Ziemi Lubuskiej zaobrazkowano 154 łabędzie: 84 dorosłe (ad.) i 70 w wieku znanym (1, 2 lub 3 roku życia – imm.). W tych sezonach na drugą zimę wróciły 24 ad. (29,6%) i 7 imm. (10%), na trzecią zimę wróciło 13 ad. (16,0%) i 2 imm. (2,9%), na czwartą zimę 4 ad. (4,9%) i 2 imm. (2,9%), na piątą zimę 4 ad. (4,9%) i 1 imm. (1,4%) oraz na szóstą zimę już tylko 1 ad. (1,2%).

### **Przyczyny śmiertelności**

O dziewięciu ptakach otrzymano wiadomości o ich śmierci. W trzech przypadkach przyczyną śmierci było rozszarpanie przez lisy lub psy. Ponadto przyczynami były: kolizja z mostem kolejowym na rzece i liniami elektrycznymi; jednego ptaka znaleziono bez głowy. W trzech przypadkach przyczyna śmierci nie była znana: 1 ptak bez śladów obrażeń oraz dwukrotnie znalezione same obrączki (raz w lesie i raz na grobli). Z dziewięciu ptaków, z których otrzymano informacje o ich śmierci, sześć obrączkowanych było jak młode (5 zimą i jeden jako pisklę). Jeden ptak zginął tej samej zimy, jeden pierwszej jesieni, dwa ptaki w kolejnej zimie i jeden ptak w piątej zimie. Natomiast łabędź obrączkowany jako pisklę zginął prawdopodobnie na pierzowisku w 5 roku życia.

W obrączkowaniu pomagali koledzy: Marcin Bocheński, Jacek Cichocki, Artur Czekaj, Grzesiek Jędro, Zbyszek Kajzer, Sławek Rubacha, Marcin Sidelnik oraz Darek Stepek, którym serdecznie dziękuje.

### **LITERATURA**

- BOCHEŃSKI M., KAJZER Z., CZECHOWSKI P., JĘDRO G., CICHOCKI J., RUBACHA S., SIDELNIK M., WĄSICKI A. 2006. Awifauna przelotna i zimująca środkowego odcinka doliny Odry. Ptaki Śląska 16: 123-161.
- CZAPUŁAK A., WIELOCH M. 1988. O polskiej odmianie (*immutabilis*) łabędzia niemeo *Cygnus olor*. Not. Orn. 29: 43-52.
- DOLATA P. T. 1998. Zimowanie łabędzi niemych *Cygnus olor* w miastach Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. W: Barczak T., Indykiewicz P. (red.). Fauna Miast. Wyd. ATR. Bydgoszcz: 179-186.

Adres autora:

Paweł Czechowski

Instytut Turystyki i Rekreacji PWSZ w Sulechowie

ul. Armii Krajowej 51

66-100 Sulechów

e-mail: paczech@wp.pl